

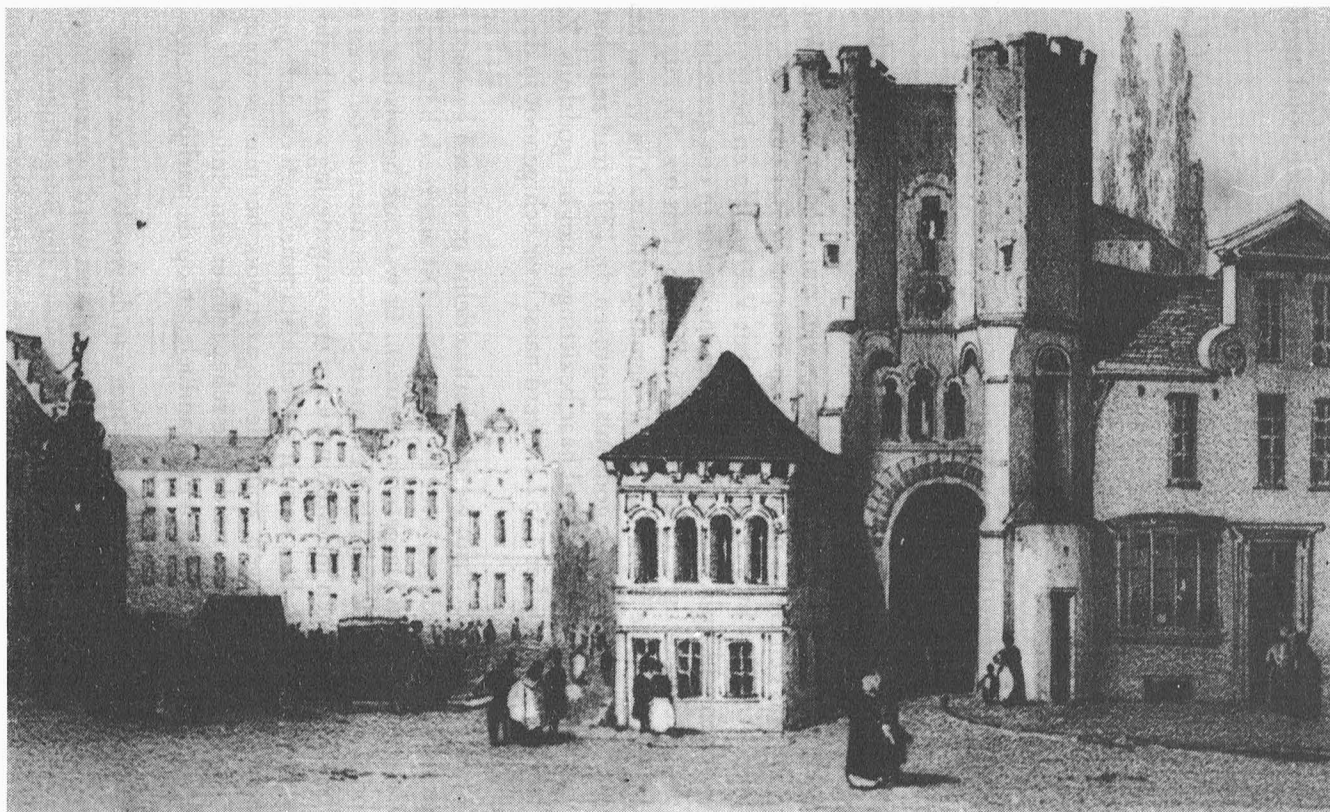
HET WENEMAERSGODSHUIS

Aanleiding tot dit artikel is een document, dat we terugvonden in het S.A.G. (reeks 0 11/2) en door Aug. Moyson, landmeter en opzichter der goederen van het bestuur der Burgerlijke Godshuizen te Gent opgesteld op 13 mei 1865, document dat ons een nauwkeurige beschrijving geeft van het Wenemaersgodshuis in dit jaar.

Het Wenemaersgodshuis draagt de naam van zijn stichter Willem Wenemaer. Hij was een Gents poorter en was schepen in 1312 en 1315. In 1323 kocht hij het huis Het Paradijs op het Veerleplein en bestemde het voor een godshuis. Willem Wenemaer sneuvelde in een gevecht aan de Rekelingebrug te Deinze op 21 juli 1325 (Fris blz. 53) Hij werd begraven in de kapel van het Wenemarsgodshuis. Zijn vrouw Margaretha Sbrunen zal nu het godshuis besturen. In 1330 trad ze in het klooster; wat later schonk ze al haar bezittingen aan het godshuis. Ze overleed op 7 september 1352 en werd naast haar echtgenoot in de kapel begraven.

In de loop van zijn bestaan werden herhaaldelijk processen gevoerd in verband met betwistingen over de eigendom. Dit was reeds het geval bij het overlijden van Margaretha Sbrunen. Er was ook betwisting over de voogden die tot de familie Wenemaer-Sbrunen moesten behoren en jaarlijks de rekeningen moesten nazien. Deze vergadering werd besloten met een eetmaal. Er kwamen zo veel afstammelingen op deze jaarlijkse vergadering opdagen, zodat de uitgaven voor het maal werkelijk te hoog werden. In 1565 stelden de schepenen er een einde aan door te bepalen, dat slechts een tiental familieleden op de jaarlijkse vergadering zouden toegelaten worden.

De Sint-Laurentiuskapel ontsnapte niet aan de woede van de beeldstormerij, maar in 1589 was de kapel hersteld en werd opnieuw ingewijd. Toen onder het Frans bewind het Bestuur der Burgerlijke Godshuizen werd opgericht, werd het Wenemaersgodshuis bezit van de Burgerlijke Godshuizen.

Het Sint-Veerleplein. Rechts : de ingang van het Gravensteen. Op de achtergrond : de torenspits van de kapel.

Baron Jules de Saint-Genois gaf ons een beschrijving van het Wenemaersgodshuis in het midden van de 19e eeuw. Om opgenomen te worden in het godshuis moesten de vrouwen ten minste zestig jaar oud zijn, te Gent zijn geboren en behoeftig of gebrekkig zijn. Het bestuur was toevertrouwd aan vier zusters. Elke provenierster bewoonde een klein huisje en mocht de gemeenschappelijke tuin gebruiken. 's Zomers ontving elke provenierster 27 centimes per dag, 's winters 32 centimes plus drie frank voor de verwarming. De zieke proveniersters werden verpleegd in de infirmerie. Sommige vrouwtjes verdienden nog wat met naai- en breiwerk.

Hier volgt het verslag van A. Moyson.

“Bij mijn jaarlijkse inspectie van de gebouwen van het Bestuur der Burgerlijke Godshuizen werd mijn aandacht getrokken door de erge bouwvalligheid van het Wenemaersgodshuis. Deze bouwvalligheid is zo ernstig, dat het me onmogelijk lijkt het gebouw nog verder te gebruiken.

1e De woningen bestemd voor de oude vrouwen zijn zeer ongezond, daar de kamers veel te klein zijn.

2e De kamertjes op de verdieping zijn erg klein en de lucht wordt er bedorven door de uitwasemingen van de latrines.

3e De infirmerie, waar thans 16 proveniersters verblijven, heeft slechts een inhoud van 395 M³ of 24,75 M³ per hoofd, terwijl het minimum volume 50 M³ zou moeten bedragen.

4e De nabijheid van de Lieve en van de vismijn, waarvan de afval een onaangename en ongezonde reuk verspreidt, zijn ook zeer nadelig. De beschikbare ruimte voor de 34 proveniersters bedraagt 610 M³ of ongeveer 18 M³ per inwoner, terwijl de vier zusters, die het godshuis besturen, beschikken over 1292 M³.

Om deze toestand te verbeteren zouden de woningen van de proveniersters beter moeten verlucht worden en de infirmerie worden vergroot, wat een uitgave zou vergen van ongeveer 25 000 fr.

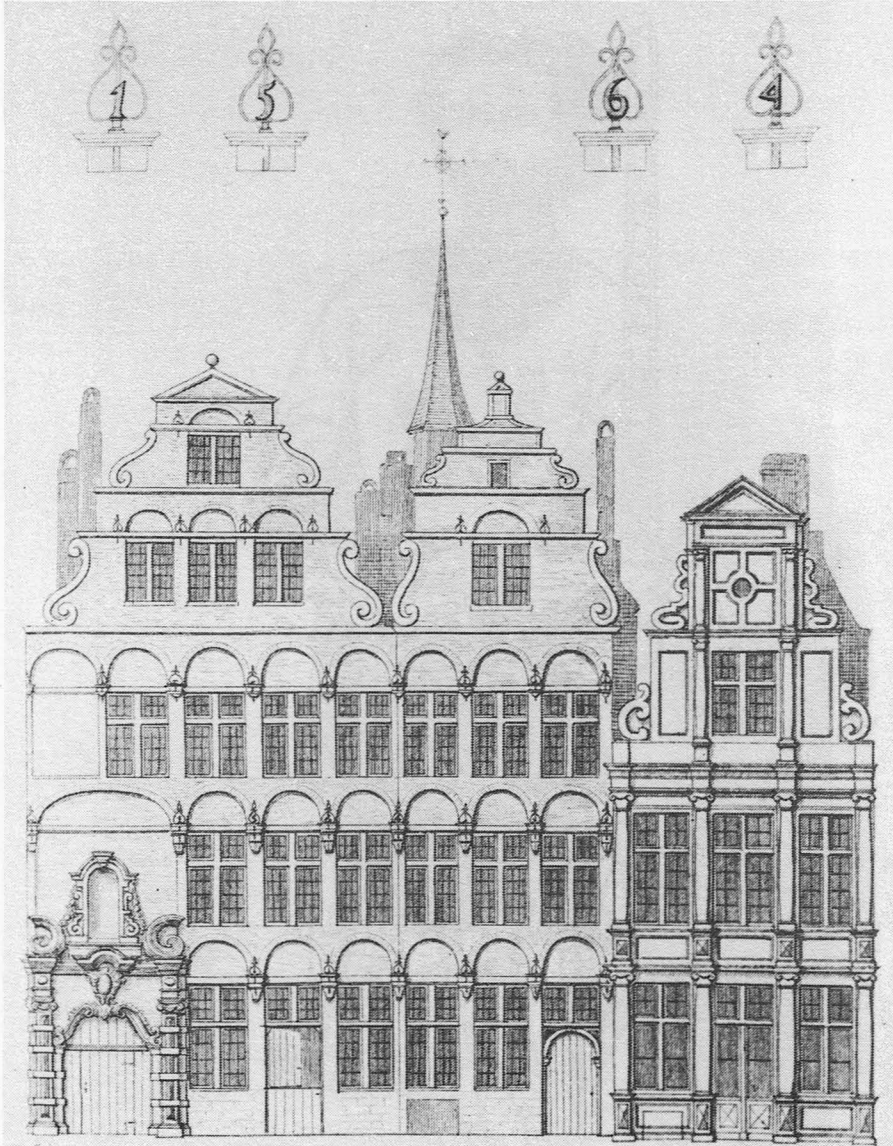
De oppervlakte van het Wenemaersgodshuis bedraagt 1446 M², de huizen die afzonderlijk worden verhuurd niet inbegrepen. Aan 25 fr. per M² is het terrein dus 35 150 fr. waard; voeg daarbij de waarde van de gebouwen (20 000 fr.) en de kosten voor de verbeteringswerken, dan komt men tot een totale som van 81 150 fr. Berekend tegen 5 % geeft dit een interest van 4 057, 50 fr. Bij dit bedrag moet nog 400 fr. gevoegd worden voor het gewoon jaarlijks onderhoud van het gebouw of in totaal 4 457,50 fr. voor de huisvesting van de proveniersters. In 1863 bedroegen de uitgaven voor het onderhoud van de proveniersters en de vier zusters 8 154,27 fr. of 272,14 fr. per hoofd. Voeg hier-

Binnenzicht van de Wenemaerkerk

bij de interest van het kapitaal, indien het godshuis zou worden verkocht en we komen voor 1863 voor een uitgave van 407,39 fr. per provenierster. Het verschil in uitgave per inwoner en per dag van het Sint-Antoniushuis en het Wenemaersgodshuis bedraagt 0,57 fr. of voor 30 proveniersters 6 156 fr. per jaar. In het St.-Antoniushuis is er voldoende plaats om de proveniersters van het Wenemaershuis op te nemen.

Ik geloof, Mijne Heren, dat de winst, die zou spruiten uit de overplaatsing van de proveniersters niet de enige drijfveer mag zijn voor uw bestuur, maar er is ook "une question d'humanité car en retirant les prébendières de l'hospice St. Laurent qui est excessivement mal disposé et insalubre et en les plaçant dans tout autre établissement, offrant les conditions nécessaires, je pense, Messieurs qu'on atteindrait un double but : l'économie pour vos finances et le confortable relatif auquel ont droit les malheureuses créatures confiées à vos soins paternels et intelligents".

Gevels op het Sint-Veerleplein.

Tot hier het verslag.

Bij besluit van 14 juli 1865 van het Bestuur der Burg. Godshuizen, goedgekeurd door de gemeenteraad op 26 februari 1866 werd het Wenemaergesticht gesloten. De drie zusters, aan wie de leiding van het gesticht was toevertrouwd, ontvingen een lijfrente van 1000 fr., 700 fr. en 600 fr. per jaar, dit in verhouding met het aantal dienstjaren.

Grafmonument van W. Wenemaer.

De Vismarkt, die gebouwd was in 1689, werd te klein; op 26 maart 1866 keurde de gemeenteraad een ruiling goed : de stad ontving 428 M2 grond van het Wenemaersgesticht van de Burgerlijke Godshuizen die er voor 2 141 M2 grond ontving op de Blaisantvest, grond die voort kwam van de demping van de Oude stadsgracht.

Na een lange discussie keurt de gemeenteraad met dertien stemmen tegen twaalf op 20 november 1871 een voorstel goed, waarbij de Vismarkt zal vergroot worden en er naast een overdekte markt zal worden gebouwd, dit alles op de gronden van het Wenemaersgesticht. Op 20 oktober 1873 wordt de akte getekend, waarbij het Bestuur der Burgerlijke Godshuizen aan de stad Gent het Wenemaersbeluik plus zeven huizen gelegen op het St.-Veerleplein en in de Hoge Zonnestraat (de huidige Rekelingestraat) verkoopt voor 200 000 fr. De aanbesteding van de afbraak van het gesticht werd goedgekeurd op 8 maart 1875 en dit voor de som van 1800 fr. Op 25 september 1875 zal de aanbesteding van de bouw van de overdekte markt worden goedgekeurd voor een bedrag van 230 000 fr. De overdekte markt (thans gebruikt als bergplaats voor auto's) werd geen succes. De gevel van de Vismarkt, die uitgeeft in de Rekelingestraat, werd herbouwd in 1912 naar de plannen van architect Janssens.

Wat blijft thans nog over van het Wenemaersgodshuis ? Op het St.-Veerleplein zien we nog het poortje van het godshuis versierd met het beeld van de H. Laurentius. In het Bijlokemuseum kunnen we de beide koperen grafmonumenten bewonderen. Tenslotte herinnert ons de Wenemaerstraat, straat aangelegd in 1903 ter vervanging van de Oude Molenaarstraat, aan de rijke Gentse poorter.

De sluiting van het Wenemaersgodshuis is begrijpelijk; de afbraak is echter te betreuren.

BIBLIOGRAFIE

1. Dubois Ad. : Documents relatifs à l'Hospice St.-Laurent à Gand. (1867)
2. Artikels verschenen in de *Messenger des Sciences Historiques* :
1853 : Jules de Saint-Genois : Cuivres ciselés du tombeau de Guillaume Wenemaer et de sa femme à Gand.
1854 : Jules de Saint-Genois : Hospice de Wenemaer.
1871 : A. Van Lokeren : Hospice de Wenemaer.
1890 : Robert Schoorman : Anciennes tombes et épitaphes de l'Hospice de Wenemaer à Gand.
3. Gent. Duizend Jaar Kunst en Cultuur. Deel III, blz. 342 : Grafmonumenten van Willem Wenemaer en Margareta Sbrunnen.

M. VAN BERGEN

Poort van het Wenemaer-godshuis. (Copyright : Bureau voor Toerisme. Gent).